

Izabela Domaciuk-Czarny
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin
e-mail: izdom@poczta.umcs.lublin.pl

Sprawozdanie z XXI Międzynarodowej i Ogólnopolskiej Konferencji Onomastycznej

W dniach 4–6 października 2018 r. w Kazimierzu Dolnym odbyła się XXI Międzynarodowa i Ogólnopolska Konferencja Onomastyczna pt. „Terminologia onomastyczna – nazwotwórstwo”. Organizatorami konferencji były następujące instytucje naukowe: Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Sekcja Onomastyczna Komitetu Językoznawstwa Polskiej Akademii Nauk, Komisja Onomastyki Słowiańskiej przy Międzynarodowym Komitecie Słowistów, Oddział Lubelski Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego.

Temat konferencji obejmował niezwykle szeroką problematykę językoznawczą i onomastyczną: rozwój terminologii onomastycznej, onomastyczne szkoły terminologiczne, terminologię onomastyczną wobec innych dziedzin językoznawstwa i humanistyki, problematykę nazewniczą w różnych obszarach badawczych, takich jak geografia, kartografia, socjologia, prawo, ekonomia, marketing, onomastyczno-terminologiczne projekty naukowe, procesy onimizacyjne i transonimizacyjne, tworzenie onimów różnych kategorii, leksykologię i leksykografię onomastyczną, badanie nazw własnych w aspekcie historycznojęzykowym, nowe klasy nazw we współczesnym świecie itp.

Konferencja była ważnym wydarzeniem naukowym w skali krajowej i międzynarodowej. Podczas trzech dni obrad uczestnicy z Polski, Czech, Słowacji, Rosji, Białorusi, Ukrainy, Litwy, Chorwacji, Macedonii, Węgier i Włoch wygłosili referaty w różnych językach europejskich – słowiańskich oraz językach kongresowych: angielskim i francuskim. Obrady plenarne otwierały wystąpienia Barbary Czopek-Kopciuch z IJP PAN w Krakowie („Jeszcze o konieczności uporządkowania polskiej terminologii onomastycznej”) i Artura Gałkowskiego z Uniwersytetu Łódzkiego („Przegląd międzynarodowych ujęć terminologii onomastycznej”), które dotyczyły polskiej i międzynarodowej terminologii w zakresie onomastyki, a także Rudolfa

Šramka z Uniwersytetu w Brnie w Czechach („Model obecného konceptu a struktury onomastiky”) i Eleny Berezovich z Uralskiego Uniwersytetu Federalnego w Jekaterynburgu w Rosji („Топонимия в заговорах Русского Севера: этнолингвистический и этимологический анализ”). Profesor z Czech w wystąpieniu o charakterze teoretycznym omówił ogólną koncepcję w podejściu do nazw własnych, a badaczka z Jekaterynburga w ramach ujęcia etnolingwistycznego zaprezentowała opis toponimii z obszaru północnej Rosji.

Wystąpienia referentów dotyczyły problematyki wpisanej w temat konferencji, zagadnień związanych z refleksją metaonomastyczną w zakresie terminologii stosowanej do nazw własnych, przedstawiały uzgodnienia teoretyczno-terminologiczne jako wynik badań dokonywanych w ośrodkach naukowych w różnych krajach. Każdego dnia obrad w czterech sekcjach uczestnicy konferencji mieli możliwość wysłuchania ciekawych i tematycznie urozmaiconych wystąpień, np. o złożoności terminologii onomastycznej (słowackiej, słowiańskiej, terminologii ICOSu i in.) i jej związkach z systemem języka, socjolingwistyką, kognitywizmem itp. w referacie Pavola Odałoša („Systémy a typy terminológií proprií”). Na gruncie języka polskiego do przedstawionej tu sytuacji nawiązywał referat Urszuli Bijak „Rozwój polskiej terminologii toponomastycznej”, dotyczący opisu pojęć i terminów używanych w znanych i w nowszych opracowaniach toponomastycznych z ukierunkowaniem na badania empiryczne. Problem normalizacji, sposobów tworzenia nazw i wprowadzania ich w obieg językowy omówiony został w referacie Halszki Górny: „Polska terminologia antroponomastyczna – ku systematyzacji i normalizacji”.

Inne zagadnienia związane z teoretyczno-terminologicznymi aspektami badań nad nazwami własnymi pojawiły się w referatach opisujących leksykologię i leksykografię onomastyczną – por. Mieczysław Balowski: „Polska i czeska terminologia onomastyczna (koncepcja słownika)”, Mariann Slíz: „The methodological question of giving the origin and etymological meaning in dictionaries of first names” oraz Natalia Vasilieva: „Словарь терминов литературной ономастики: русская версия”. Teoretyczne rozważania o terminie transonimizacja, pojawiającym się w obszarze słowackiej terminologii onomastycznej od lat dziewięćdziesiątych XX w., zawarł w swym wystąpieniu Gabriel Rožai („Teoretické chápanie termínu transonymizácia v slovanskej onomastike”).

Przedstawiany tu zakres onomastycznych opracowań występował również w referatach zawierających badania uczonych z europejskich ośrodków naukowych, którzy omawiali w nich propozycje terminologiczne w dziedzinie onomastyki oraz proponowali zróżnicowane metodologicznie rozwiązania w analizie mechanizmów nazwotwórczych. Referaty uczestników konferencji

z innych państw zawierały informacje na temat rozwoju opisywanej dyscypliny naukowej, osiągnięć badawczych zagranicznych ośrodków naukowych, ale także zmian w nazewnictwie w związku z nową sytuacją społeczną czy polityczną (por. np. Andrea Bölskei: „Modern terminological approaches within Hungarian Onomastics”).

Podczas konferencyjnych wystąpień wiele powiedziano na temat systemu antroponimicznego: o jedno-, dwu- i trójczłonowej strukturze nazw osobowych w antroponimii średniowiecznej mówił Jaromír Krško („Reflexia historických faktov v procese formovania stredovekej antroponymie (na príklade Hontu)”), referat Marii Trawińskiej przedstawiał z kolei proces stałości i zmienności średniowiecznych nazw osobowych na podstawie danych antroponimicznych w XIV- i XV-wiecznych księgach ziemskich. Problem antroponimii historycznej poruszył także Piotr Złotkowski („Antroponimy historyczne mieszczan brańskich z formantami: *-icz*, *-(ow)icz*, *-(ew)icz*”), pseudonimy i przezwiska omówiła Iza Matusiak-Kempa – por. „Cechy myślenia potocznego utrwalone w dawnych przezwiskach”, pochodzenia i struktury pseudonimów polskich youtuberów dotyczył referat Iwony Nobis, Joanna Ozimska w swym wystąpieniu analizowała kwestię tworzenia internetowej tożsamości poprzez wybór pseudonimu na portalu randkowym, Justyna Walkowiak – proces apelatywizacji popularnych w Internecie imion Janusz i Grażyna, Ewa Zmuda – polskie imiennictwo zakonne (recepcję imion w wypowiedziach internautów), Agnieszka Kołodziej – imiona wrocławskich krasnali z uwzględnieniem różnorodnych źródeł motywacji wyzyskiwanych przy tworzeniu tych onimów. Przedmiotem rozważań były także imiona i nazwiska – por. np. Zenon Lica: „Nazwiska mieszkańców Gołdapi na podstawie Ortsatlas des Kirchspiels „Alte Kirche” Goldap. Kreis Goldap in Ostpreußen” oraz procesy nazwotwórcze, np. w wystąpieniu Andrzeja Sieradzkiego: „Modele nazwiskotwórcze – ich geneza i funkcje w antroponimii staro- i średniopolskiej”, a na gruncie języków obcych por. Tamás Farkas: „Novák and the most frequent surnames of Slavic origin in the Hungarian surname stock”. Tematy wystąpień konferencyjnych ukazywały więc środki kreacji formalnojęzykowej, nowe klasy nazw we współczesnej rzeczywistości, sposoby tworzenia onimów różnych kategorii oraz nazwy własne w obszarze historycznojęzykowym.

W aspekcie terminologicznym, metodologicznym i opisowo-materiałowym zostało też zanalizowane nazewnictwo geograficzne, por. referat Hanny Mezenki „Найменні тапаграфічных аб’ектаў у межах паселішча як адзінкі беларускай тапанімічнай тэрміналогіі: праблемы драбнення і інтэграцыі” dotyczył białoruskiej terminologii toponimicznej. Romana Łobodzińska opracowała problem polskiej toponimii od strony struktur nazwotwórczych: „Polskie ojkonimy bezsufiksalne – problemy badawcze

w ramach prac nad Słowiańskim Atlasem Onomastycznym”, Urszula Wójcik – nazwotwórstwa toponimicznego w perspektywie diachronicznej, Paweł Swoboda – kartografii onomastycznej, a Wojciech Włoskowicz wystąpił z тезami do teorii uzusu toponimicznego. Interesujące opracowanie materiału badawczego zaproponowała Małgorzata Rutkiewicz-Hanczewska, która znany z przeszłości model toponimiczny osadziła w szerszym kontekście kulturowym, odwołując się do uniwersaliów językowych („Nazewnictwo powroty w kontekście językowych uniwersaliów. Dawne i współczesne nazwy miejscowe o charakterze internacjonalnym”).

Zagadnienia związane z tworzeniem nazw różnych kategorii zrealizowane zostały w referatach dotyczących opisu innych grup onimów, np. urbanonimów (por. np. referat Mariny Golomidowej o lingwokreatywnych technikach w zakresie toponimii miejskiej, kwestie terminologiczne dotyczące nazewnictwa ulic w wystąpieniach Agnieszki Myszk i Ewy Oronowicz-Kidy), hydronimów (Meri Josifovska, Tereza Klemensova), zoonimów (Magdalena Baer), chrematonimów (np. Henryk Kardela odwołujący się do koncepcji światów za słowami: „The worldview behind words: What’s in a drug name?”, Patryk Borowiak: „Projektowanie graficzne w kontekście chrematonimii marketingowej. Przypadek słowiański”, ponadto: Renata Przybylska, Małgorzata Magda-Czekaj, Mirosława Sagan-Bielawa, Samuela Tomasik i in.). Naukowe spotkanie, o którym mowa, przyczyniło się do pokazania ciekawych wyników badań nowatorskich tematów, np. Piotr Tomasik w referacie „Nazwy – talizmany” omówił funkcję magiczną nazw własnych, w których występuje funkcja ochronna i odstrasżająca – na przykładzie nazw domowych sieci Wi-Fi.

Szerokie spektrum zagadnień związanych z rozwojem terminologii onomastycznej i nazwotwórstwem wskazać można w kilku innych referatach omawiających nazewnictwo badawczy w różnych rodzajach tekstów, występujących m.in. w Internecie, literaturze i w określonych obszarach komunikacji, np. Alina Naruszewicz-Duchlińska opracowała nazwy własne występujące w hejcie („Nazwy własne w hejcie”), Danuta Lech-Kirstein – w blogach kulinarnych („Błogi kulinarne źródłem nowych nazw własnych”), Beata Afeltowicz – w tekstach dziennikarskich, Jaroslav David i Jana Davidova – w czeskich przemówieniach politycznych („Thematization of Proper Names in Ideological Speeches”), Elena Gudeleva i Ekaterina Sudarkina opracowały onimie w mediach: „Chrononyms in the Nominative Paradigm of Modern Cinema Discourse (Case Study of Russian and European Movie Titles)” (drugi tekst autorki omawiał nazwy rosyjskich programów telewizyjnych dla dzieci), a Katarzyna Wasilewska oraz Patrycja Herbut – w grach komputerowych.

Do onimii literackiej nawiązywały badania, analizy, tezy i wnioski zamieszczone w kilku bardzo ciekawych wystąpieniach. Martyna Katarzyna Gibka wygłosiła referat na temat funkcji nazw własnych w przekładzie („Analiza funkcji nazw własnych postaci w powieści *Jingo* i jej polskim przekładzie”), Giorgio Sale zanalizował onomastykon wybranego utworu: „Jeux de noms. Fantaisies onomastiques dans *L'enfant Léopard* (1999) de Daniel Picouly”, kwestii terminologicznych w obrębie literatury pięknej dotyczył referat Ireny Sarnowskiej-Giefing i Magdaleny Graf („Pogranicze nauk – terminologiczne dylematy onomastyki literackiej”), Paweł Graf omówił związki dwóch naukowych obszarów humanistyki: nazewnictwa i teorii literatury.

Podczas obrad plenarnych kończących to naukowe spotkanie uczestnicy konferencji wysłuchali dwóch ciekawych referatów: w pierwszym Władysław Makarski podjął próbę weryfikacji istniejących etymologii różnego typu onimów („Czego nas uczy rozpoznawanie niektórych znanych i mniej znanych nazw własnych?”), w drugim autorzy przedstawili nowsze założenia badawcze, odwołujące się do analizy dyskursu – Katarzyna Skowronek, Mariusz Rutkowski: „Onomastyczna analiza dyskursu”.

W trakcie XXI MiOKO omówionych zostało wiele wątków problemowych oraz różnorodne sposoby prowadzenia badań nad nazwami własnymi w tekstach i w języku, polscy i zagraniczni naukowcy dzielili się swą wszechstronną wiedzą na temat onomastyki, procesów językowych w ramach tego działu językoznawstwa, jej związków z innymi dyscyplinami itp. Nie sposób było w tej pracy zamieścić tytuły wszystkich wygłoszonych referatów, program konferencji zawierał bowiem 94 tytuły wystąpień, chociaż w rzeczywistości było ich o kilka mniej, ponieważ nie wszystkie osoby mogły przyjechać na konferencję.

Po obradach w pierwszym dniu konferencji odbyło się posiedzenie Sekcji Onomastycznej przy Komitecie Językoznawstwa Polskiej Akademii Nauk i Komisji Onomastyki Słowiańskiej przy Międzynarodowym Kongresie Sławistów. Na posiedzeniu omawiane były prace onomastyczne prowadzone w ośrodkach polskich i zagranicznych. Zarówno wygłoszone podczas obrad referaty, jak i dyskusje na wspomnianym posiedzeniu przyczyniły się do zaprezentowania osiągnięć naukowych różnych szkół onomastycznych, zaowocowały wymianą myśli naukowej między onomastami oraz rozpowszechnieniem informacji na temat podejmowanych w różnych ośrodkach naukowych inicjatyw badawczych.

Na XXI Międzynarodowej i Ogólnopolskiej Konferencji Onomastycznej przedstawiono koncepcję powołania Polskiego Towarzystwa Onomastycznego, które ma prowadzić działalność polegającą m.in. na upowszechnianiu wiedzy o nazwach własnych różnych kategorii oraz na popularyzacji polskiego i słowiańskiego dorobku w zakresie onomastyki.